

УДК 658.7

ІНТЕЛЕКТУАЛЬНІ ІНВЕСТИЦІЇ В ЛОГІСТИЧНИХ СИСТЕМАХ

*Дикань В.Л., д.е.н., професор,
Корнілова І.В., аспірант (УкрДАЗТ)*

В статті визначено перспективи створення та розвитку сучасної логістичної інфраструктури на основі інтелектуальних інвестицій.

Ключові слова: логістика, інтелектуальний капітал, інтелектуальні інвестиції, конкурентоспроможність.

Постановка проблеми та її зв'язки з науковими чи практичними завданнями. Сьогодні як ніколи важливого значення набуває уміле вирішення проблем переміщення товарів між регіонами, країнами і континентами, оскільки динамічний розвиток зовнішньої торгівлі сприяє збільшенню транспортних потоків та виникненню нових вимог до якості перевезень.

Транспортна система одна з перших сприймає зміни в економіці країни, тому що обсяг транспортних послуг багато в чому залежить від її стану. Однак і сама транспортна система стимулює підвищення рівня економічної активності, розширюючи масштаби виробництва, пов'язуючи виробників і споживачів.

Для транспортних підприємств основною метою діяльності є якісне обслуговування вантажовласників і споживачів транспортного продукту у формі послуг. Потреба у врахуванні інтересів споживачів транспортної продукції, з одного боку, і прагнення підвищити конкурентоспроможність транспортно-логістичних комплексів - з іншого, вимагає застосування логістичних підходів у транспортній системі.

Світові інтеграційні процеси спонукають до формування логістичних систем за напрямками руху потоків транснаціональних вантажів і спричиняють необхідність синтезу логістичних систем. Формування логістичних центрів дозволяє максимізувати прибуток і мінімізувати витрати всіх видів ресурсів кожного учасника процесу руху товарів.

Тому надзвичайно актуальні наукові дослідження процесів керування логістичними системами як засіб забезпечення конкурентоспроможності вітчизняного транспорту, створення умов для залучення інвестицій у галузь з метою досягнення високого рівня розвитку.

Виділення невирішених частин загальної проблеми.

Темі розвитку логістичного керування й побудови логістичних систем різного рівня присвячені роботи багатьох учених і фахівців.

Серед них Б.А.Анікін, А. М. Гаджинський, Л.Б.Міротін, Ю.М.Неруш, В.В.Плотніков, А.І.Семененко, А.А.Смехов [1, 3-8], Д. Дж. Бауерсокс[2] і багато інших. Однак цілий ряд аспектів побудови транспортно-логістичних систем в умовах ринкової трансформації економіки України ще недостатньо розглянутий і вимагає детального вивчення.

Формування цілей статті. Тому метою статті є визначення перспектив створення та розвитку сучасної логістичної інфраструктури, яка стане передумовою економічного росту та підвищення конкурентоспроможності не тільки транспорту але й економіки країни в цілому.

Виклад основного матеріалу дослідження. Наполегливе прагнення України до якнайшвидшої інтеграції у світове співтовариство, партнерські багатовекторні наміри в розвитку торгово-економічних відносин з іншими державами об'єктивно створюють сприятливі умови для вільного переміщення товарів, послуг, капіталів і робочої сили через нашу державу. Це у свою чергу веде до зростання транснаціональних товарних потоків і збільшення міжнародного транзиту вантажів.

Проте, в першу чергу, необхідно зміцнити позиції вітчизняного транспорту на міжнародному транспортному ринку, через ефективне функціонування національної мережі міжнародних транспортних коридорів,

Тому зупинимось на ключовому моменті, без вирішення якого неможливо досягти цих цілей, а також визначити дійсне місце України і її транспортної системи на конкурентному ринку транзитних перевезень - це розвиток логістики, що є інтегрованим базовим компонентом, який визначає швидкість і якість всіх бізнес-процесів, метою яких є збільшення транзитних можливостей України, їхня взаємодія та взаємозв'язок.

Логістика - раціональна, інтегрована система процесів, розрахована на підвищення ефективності функціонування підприємства на основі оптимізації матеріальних і інформаційних потоків, капіталу та досягнення їхньої єдності. Основне призначення логістики - це економія

коштів, продукції, часу, площ, мінімізація витрат і т.п. Одним з найважливіших понять у логістиці є поняття логістичної системи. У вітчизняній літературі найбільш поширеним є таке визначення: «логістична система – це адаптивна система з оберненим зв'язком, яка виконує ті чи інші логістичні функції і логістичні операції, складається як правило, з декількох підсистем і має розвинуті зв'язки з зовнішнім середовищем» [10, с.25].

Російський вчений Л.Б. Міротін дає визначення логістичної системи – як складної організаційно завершеної (структурованої) економічної системи, яка складається із взаємопов'язаних в єдиному процесі управління матеріальних і відповідних їм потоків елементів ланок, сукупність яких, межі і завдання функціонування об'єднанні внутрішніми цілями організації бізнесу і (або) зовнішніми цілями [4]. Таке визначення є більш точним, але воно звучує поняття логістичної системи виключно до підприємницьких структур, які, як правило,

мають на меті максимізацію прибутку, тоді як деякі логістичні системи часто створюються з метою вирішення соціально-економічних, екологічних та інших подібних завдань. Тому більш прийнятним буде визначення, дане [11, с.38]: «Логістична система – це система елементами якої є матеріальні, фінансові та інформаційні потоки, над якими виконуються логістичні операції, взаємопов'язуючі ці елементи, виходячи з загальних цілей і критеріїв ефективності»

Проте потоки як такі, не можуть існувати і, відповідно, утворювати систему без сукупності низки інших елементів – постачальників, проміжних і основних складів, транспортних фірм, мережі розподілу та ін. тобто процес перетворення матеріального потоку неможливий без послідовно взаємопов'язаних виробничих підрозділів і підрозділів сфери обігу.

Існують різні варіанти логістичних систем. Їх класифікація наведена на рис.1.

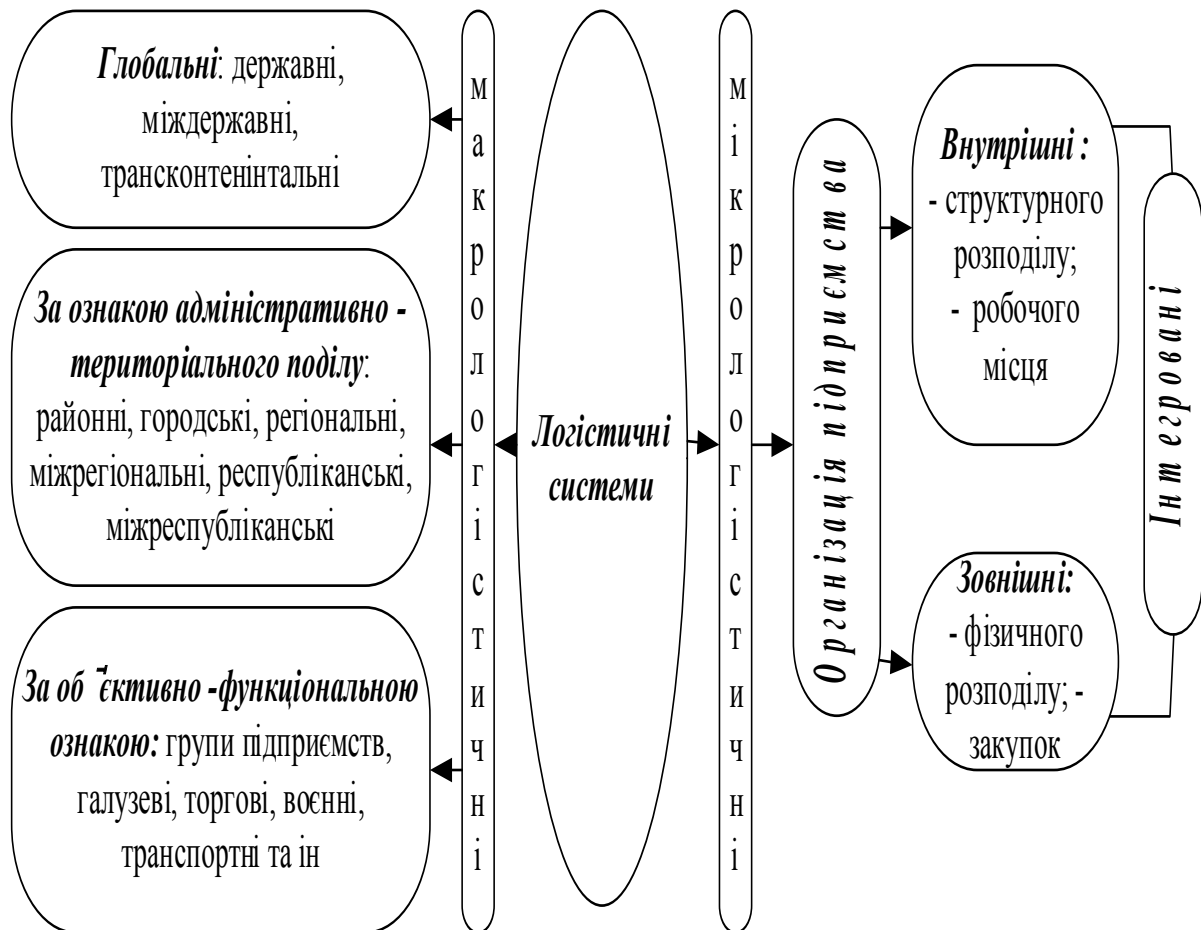

Рисунок 1 – Класифікація логістичних систем [4, с.38]

Але яку б логістичну систему ми не обігу), її структура утворюється наступними розглядали (виробничу, або працюючу в сфері функціональними галузями (рис.2)

Рисунок 2 - Функціональні галузі логістичних систем

Відомо що логістика взаємодіє з процесом виробництва, як мінімум в двох напрямках: по-перше виробництво повинно регулярно поповнювати запаси готової продукції в системі розподілу і задовольняти спонтанні потреби споживачів, а по-друге – виробництво залежить від системи матеріального забезпечення сировиною, матеріалами, комплектуючими частинами в певній кількості та відповідної якості.

Взаємозв'язок цих двох процесів стає необхідним при виконанні термінового замовлення або освоєння нового виду продукції. Сьогодні спостерігається спад обсягів виробництва більшості базових галузей, а підприємства цих галузей не є конкурентоспроможними. Загально відомо, що конкурентоспроможність будь якого підприємства залежить в першу чергу від його інноваційного розвитку, а ключовими факторами конкурентоспроможності є інтелектуальні технології необхідні для створення нового виду продукції, здатного конкурувати на ринку.

Проте для того, щоб провадити нововведення, використовувати їх у процесі відтворення, потрібно здійснювати витрати на наукові розробки, ноу-хау, підготовку та безперервне підвищення кваліфікації фахівців, підприємців, менеджерів, працівників, зайнятих у процесі відтворення.

Інтелектуальні інвестиції - це і є довгострокові вкладення в підтримку та розвиток

наукового потенціалу, у підготовку фахівців і інших учасників, у передачу досвіду, у ліцензії, інженерно-консультативні послуги та інші заходи, що забезпечують інноваційне відтворення капіталу.

Незважаючи на ризиковий характер, інтелектуальні інвестиції можуть дати найбільший доход і соціальний ефект, коли в результаті їхньої реалізації створюються нові технології, новий продукт, розробляються нові способи організації виробництв, праці, маркетингової діяльності, виникають ноу-хау і т.п.

Інтелектуальні інвестиції дають можливість збагатити досвід, знання технічного, економічного, адміністративного, фінансового характеру, затребуваність яких, у свою чергу, забезпечує значні переваги на всіх рівнях - країни, регіону, фірми, підприємця.

Інвестиції в інтелектуальний капітал мають ряд особливостей, що відрізняють їх від інших видів інвестицій:

1. Віддача від інвестицій вкладених в інтелектуальний капітал безпосередньо залежить від тривалості працездатного періоду його носія. Чим раніше відбудеться вкладення в людину, тим швидше вони починають давати віддачу. Але потрібно мати на увазі, що більш якісні та тривалі інвестиції приносять більш високий і більш довгостроковий ефект.

2. Інтелектуальний капітал піддається не тільки фізичному і моральному зношуванню, але й здатний накопичуватися та примножуватися. Зношення інтелектуального капіталу визначається, по-перше, ступенем природного зношування (старіння) людського організму і властивих йому психофізичних функцій, а по-друге, ступенем морального зношування (старіння) знань. Нагромадження інтелектуального капіталу здійснюється в процесі нагромадження працівником виробничого досвіду. Якщо даний процес здійснюється безупинно, то в міру використання інтелектуального капіталу його якісні та кількісні (якість, обсяг, цінність) характеристики поліпшуються і збільшуються.

3. По мірі нагромадження інтелектуального капіталу його прибутковість підвищується до певного рівня, обмеженого верхньою границею активної трудової діяльності (активного трудового віку), а потім різко знижується.

4. Не всі інвестиції в людину можуть бути визнані вкладеннями в інтелектуальний капітал, а лише ті, які суспільно доцільні та економічно ефективні.

5. Характер і види вкладень у людину обумовлені історичними, національними, культурними особливостями та традиціями.

6. У порівнянні з інвестиціями в інші різні форми капіталу інвестиції в інтелектуальний капітал є найбільш вигідними як з погляду однієї людини, так і всього суспільства.

При цьому, як будь яка вартість, основа вартості інтелектуального капіталу визначається необхідністю відтворення інтелектуальної власності, з одного боку, а з іншого необхідністю одержати відповідну віддачу від використання її у відтворювальному процесі.

В основу складання плану виробництва нової продукції покладено по перше прогноз місткості ринку даного товару та норму прибутку, який сподівається одержати фірма при реалізації цієї продукції. Другий аспект вимог ринку, що враховується маркетингом, до організації комерційної роботи полягає в тому, що вона повинна будуватися з урахуванням швидкого реагування на динамічний розвиток попиту. Третій аспект вимог ринку полягає в тому, що конкуренція за ринки збуту змушує по-новому підходити до вирішення проблеми забезпечення підприємства виробничими ресурсами, необхідними для виробництва товарів і послуг.

Комплексне вирішення цих завдань здійснює маркетинг, як механізм який орієнтується в зовнішньому середовищі ринку і завжди чітко відображає тенденції розвитку суспільства і його першочергові потреби.

За своєю суттю концепція маркетингу - це орієнтація на потреби покупців, підкріплена комплексними зусиллями маркетингу, які

направлені на задоволення потреб споживачів. Але, з іншого боку, виробник, по-перше, здійснює виробництво товарів різної якості і витрат, тобто створює умови для керування динамікою ринку; по-друге, отримує прибуток, тобто досягає своєї мети завдяки створенню та підтримці задоволення потреб споживачів. Таким чином, компанія випускає ту продукцію, яка необхідна споживачеві та отримує прибуток за рахунок максимального задоволення його потреб. Маркетинг будується й на обліку первинного розподілу враховуючи заробітну плату, прибуток, дивіденди, нагромадження, відсотки, податки і т.п.

Особливістю маркетингу як механізму керування є:

- визначення внутрішніх і зовнішніх зв'язків індивідуального відтворення, основних тенденцій впливу на них цілісної економічної системи;

- пошук можливостей використання внутрішніх і зовнішніх процесів для оптимізації ринкових умов конкретних товарних груп;

- постановка цілей для управлінських структур фірми, критеріїв їхнього досягнення.

Маркетинг визначає предметно-асортиментну спеціалізацію виробництва, яка в свою чергу суттєво впливає на систему логістики. Чим більший асортимент продукції, що випускається, тим складніші проблеми логістики у всіх сферах виробництва, обробки замовлень, контролю запасів, транспортування.

Система логістики впливає й на маркетингову тактику продажів. Якщо, наприклад, фірма вибирає тактику спеціальної пропозиції, тобто спонтанні разові продажі, то система фізичного розподілу (транспорт, склади, оформлення замовлення) повинна бути підготовлена до подібного роду реалізації.

Вартісний аналіз логістики використовується для пошуку шляхів зниження витрат у більш-менш певному ринковому просторі, але зміни, що відбуваються в системі під впливом цього аналізу, мають важливе значення для маркетингу. Наприклад, прагнення знизити витрати за рахунок скорочення числа складів, зниження рівня запасів, зміни виду транспорту (для доставки продукції) може вплинути на якість обслуговування споживачів і фірм.

Деталізований і якісний аналіз системи логістики дозволяє керівникам маркетингових підрозділів більш чітко визначити цілі й завдання розподілу. У цьому плані системний аналіз логістики є інструментом маркетингу, що дозволяє визначити й підтримувати стандарти обслуговування.

Використовуючи сучасний маркетинг на рівні підприємства, необхідно враховувати, принаймні, чотири моменти:

- потреби покупця (споживача);

- інтереси підприємства;
- інтереси суспільства.

Отже, маркетинг як економічна категорія - це відношення суб'єктів суспільства з приводу підтримки стійкої рівноваги між виробництвом і споживанням з метою удосконалення відтворювального процесу, задоволення економічних інтересів його учасників.

Висновки. Вихід України на етап стійкого економічного росту можливий на основі розвитку великих індустріальних підприємств і транспортного комплексу.

Для створення умов роботи промислового комплексу по випуску конкурентоспроможної продукції, з огляду на наявність величезної кількості товарів фірм-виробників інших країн на світовому ринку, де українські виробники не можуть конкурувати (особливо в ціні продукції, що залежить від собівартості енергосистеми й при відсутності інвестицій у нашу промисловість), необхідно використовувати транспортну логістику в новому напрямку, а саме створення сучасної логістичної інфраструктури.

Тому виникає необхідність створення мережі нагромаджувальних і розподільчих логістичних центрів, які виконують функції взаємодії між видами транспорту та організації матеріального розподілу в економічному регіоні, та охоплюють широке коло наукових та практичних завдань організаційного, інформаційного, економічного, нормативно-правового, технічного, технологічного, інноваційного та інвестиційного характеру, для вирішення яких необхідне використання відповідних методів розробки та прийняття управлінських рішень (системний підхід, комплексний підхід, комплексний аналіз, програмно-цільовий метод прийняття рішень, тощо). Однією із складових реалізації даного проєкту повинні стати

інтелектуальні інвестиції, які будуть спрямовані на впровадження інновацій.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Аникин Б.А., Тяпухин А.П. Коммерческая логистика. - М.: ВЛАДОС,- 2005. - 427 с.
2. Бауэрсокс Д. Дж Логистика: Интегрированная цепь поставок. - Олимп-Бизнес, 2001. -
3. Гаджинский А. М. Логистика: Учебник для студентов высших учебных заведений. - 9-е изд., перераб. и доп. - М.: Издательско - торговая корпорация "Дашков и К", 2004. - 156с.
4. Миротин Л.Б. Эффективная логистика / Л.Б.Миротин, О.Г.Порошина. - М.: Из-во «Экзамен», 2003. - 160с.
5. Неруш Ю.М. Логистика / Учеб. для вузов / Ю.М. Неруш. - М.: ЮНИТИ-ДАНА, 2003.- 495с.
6. Плотников В.В. Эффект логистической интеграции. Монография. - М.: Научная книга, 2002. - 104с.
7. Семенов А.И. Предпринимательская логистика / А.И.Семенов. - СПб.: Политехника, 1997. - 349с.
8. Смехов А.А. Основы транспортной логистики: Учебник для вузов. - М.: Транспорт, 1995. 197с.
9. Макконнелл К. Р., Брю С. А. Экономикс : В 2 т. / Пер. с англ.- Баку: Изд. "Азербайджан", 1992.-Т. 1.-399с.
10. Кальченко А.Г. Основы логистики: Навчальний посібник. - К.: Товариство «Знання», КОО, 1999. - 135с.
11. Чудаков А.Д., Логистика: Учебник. - М.: Издательство РДЛ, 2002. - 450с.

Аннотация. В статье определены перспективы создания и развития современной логистической инфраструктуры на основе интеллектуальных инвестиций.

Ключевые слова: логистика, интеллектуальный капитал, интеллектуальные инвестиции, конкурентоспособность.

Summary. Prospects of the creation and developments modern logistics infrastructures are determined In article on base intellectual investment.

Keywords: intellectual capital, intellectual investments, competitiveness.

Експерт редакційної колегії: к.е.н., доцент УкрДАЗТ Якименко Н.В.